

Moskusokseundersøgelser på Jameson Land

Af Henning Thing

To moskusoksetyre støder panderne sammen. Jameson Land, april 1984. Foto: Sune Holt.

Moskusoksen er en karakteristisk del af landfaunaen i Nordøstgrønland og har gennem mange årtier været genstand for megen omtale blandt jægere, fangstmænd og forskere, men faktisk er der ikke tidligere blevet gennemført en vildtbiologisk undersøgelse af, hvorledes moskusoksebestandene fungerer, deres omsætning, dyrenes krav til levesteder samt fødevalg.

Muligheden for olieefterforskning på Jameson Land betød, at en sådan under-

søgelse blev aktuel, og siden 1980 har Vildtbiologisk Station – som konsulent for Ministeriet for Grønland – studeret bestanden af moskusokser i området.

Der er i disse år godt 3500 okser på de ca. 11000 km², som halvøen dækker. Hvert år omkring 1. maj fødes der ca. 700 kalve, men den årlige naturlige dødelighed i bestanden samt jagt fra Scoresbysunds indbyggere formår at holde bestanden på et ret konstant niveau.

De klimatiske forhold i de senere år har betydet gunstige levevilkår for moskusokserne, og formeringsevnen er stor. De fleste kører ældre end tre år får en kalv hvert år, og 3–5 % af de voksne hunner føder faktisk tvillinger, hvilket tyder på, at dyrene trives overordentlig godt.

Med tilladelse fra Grønlands Hjemmestyre har vi på forskellige årstider skudt ialt 24 voksne dyr for ved obduktion og prøvetagning fra diverse organer at skaffe os viden om bl.a. dyrenes fysiske kondition, deres fødevalg og fødens indhold af næringsstoffer.

Under de nuværende uforstyrrede betingelser har moskusokserne mulighed for at bruge meget tid på fødesøgning og gennem sommeren og efteråret at 'opspare' energireserver til at hjælpe dem igennem den lange vinter. Dyrene har tilpasset deres livsrytme og overlevelsestrategi nøje til Jameson Land's forhold i en naturlig, uforstyrret situation, og den balance, som eksisterer mellem levevilkårene og dyrene, kan nemt forrykkes, hvis dyrenes livsrytme brydes f.eks. ved forstyrrende menneskelig aktivitet.

De to sidste somre har vi forsynet ialt 483 moskusokser – kalve, ungdyr såvel som voksne – med røde, gule eller blå nummerede plasticøremærker. Desuden bærer ni af de voksne dyr et halsbånd med indbygget antenne og radiosender, således at de kan pejles (fra jorden eller fra fly), og deres position bestemmes.

Alle disse individuelt mærkede dyr har givet os nogle enestående gode muligheder for at finde ud af, hvorhen og hvor langt dyrene vandrer på de

forskellige årstider, samt hvorledes moskusokseflokkenes struktur og stabilitet er.

Dette har allerede nu givet os værdifuld viden om bestanden. Vi ved, at dyrene kan tilbringe sommeren i de nordligste egne af Jameson Land, og derefter på relativt kort tid vandre helt ned til syd- og sydvestkysten for at tilbringe efteråret der og vinteren i den nordvestlige del af Heden og egnen omkring Gurreholm. Den opfattelse, mange fangere i Scoresbysund har af moskusoksernes sæsonmæssige træk rund på Jameson Land, har altså i høj grad 'rødder' i de faktiske forhold.

I løbet af et år kan en moskusokse altså foretage vandringer mellem sæsongræsgange på mindst 300 km.

Man får let det indtryk, at en moskusokseflok er en ret stabil familievenhed, hvor kun de voksne tyre skiftes ud. Vore mærkninger har godtgjort, at der i høj grad er tale om et variabelt flokmønster, og dyrene knytter sig kort tid snart til én flok snart til en anden. De eneste, der holder sammen gennem længere tid, er en ko og dens kalv.

Ved hjælp af små fly lejet på Island har vi gennemført ialt 8 optællinger af bestanden på Jameson Land. Tællingerne er udført på alle årstider, og vi har derigennem nu et godt kendskab til bestandsstørrelsen og hvilke egne, der huser de største moskusoksekoncentrationer på forskellige årstider. Heden mellem Hugin Sø og Gurreholm, Karstryggen, Oswald Heers Klinte, Major Paars Dal, Coloradodal samt Ørsted Dal er helt afgjort de områder, som de fleste moskusokser foretrækker at leve i.